ק. צעטניק / תל־אביב

דער זייגער וואָס איבערן קאָפּ

פּראָלאָג

צום 20־סטן יאָרטאָג זינטן אויסברוך פון צווייטן וועלט־קריג

זון אויף דער פּאַרק־גאַס.

אין די גרויסע שוי־פענצטער פון „פיליפּס" גלאַנצט דער ניקל פון די אַרויסגעשטעלטע עלעקטרישע מכשירים אַקייגן דער זון. שטייענדיק דאָ, אינעם ווינקל פון סקווער, פאַלט פריי דיין בליק גלייך צו דער טיף פון דער פּאַרק־גאַס. איבער דיין קאָפּ הענגט דער גרויסער רונדיקער זייגער: פינף מינוט צו ניין! אין אונזער שטאָט שטעלן אַלע אָן די זייגערס לויט דעם עלעקטרישן „פיליפּס"־זייגער.

זון אויף דער פּאַרק־גאַס פון מעטראָפּאָלי.

די קרוינען פון די צוויי שורות ביימער זענען איבערגעצויגן מיט גאָלד ווי די זון וואָלט זיי אָנגעשמירט מיט אַ פּענזל. וואָס איז אַ וואונדער? סוף־סוף שטייט מען שוין אין ערב סעפּטעמבער. רייס אַראָפּ פון קאַלענדאַר אַ בלעטל, און נאָך אַ בלעטל, האָסטו: 1939.9.1. ביי אונז, אין פוילן, קאָן מען שוין דרייסט זאָגן: ברודערקע, ס'איז די צייט פון בלעטער־פאַל...

זון אויף דער פּאַרק־גאַס. נאָר מענטשן גייען סיי אויף דעם טראָטואַר לינקס וואָס איז פּאַרגאָסן מיט זון; און סיי אויף דעם טראָטואַר רעכטס, וואָס איז פּאַרהאָנגען מיט אַ שאָטן פון די הייזער ווי מיט אַ לאַנגן שירם־לייוונט. אינדערפרי, אַז דו גייסט אַרויס פון שטוב, כ'לעבן, קאָן נישט שאַטן אַביסל זון, בפרט אַז באַלד וועסטו ווידער אַריין צווישן ווענט פון דיין אַרבעטס־פּלאַץ.

סוחרים קומען אָן פון דער האַנדלס גאַס, זיי הויבן אויף די אויגן צום זייגער וואָס איבער דיין קאָפּ, און איילן ווייטער צום פּאָסט־אַמט. אויף די טרעפּלעך, ביים אַריינגאַנג, דרייען צו זיי די אַרויסגייענדיקע מיט די קעפּ: נישטאָ נאָך וואָס אַריינצוגיין! שוין דער צווייטער טאָג ווי די פּאָסט־פּאַכן זענען לער. פונדעסטוועגן גייען זיי פּאָרט אַריין. אויף צוריקוועגס גייען זיי שוין פּאַמעלעכער. די פּיס טראַכטן קאָנסט אָנרירן די אומצופרידענע אומגעדולדיקייט אויף זייער פּנים. אַ שטייגער, אַ צוזאַמענלויף אין גאַס פאַרשטעלט דיר פּלוצלינג דעם וועג. ס'גייט דיך נישט אָן וואָס דאָרט איז געשען. אָבער ווייטער גיין קאָנסטו פּאָרט נישט.

דער שפּאַציר־וועג צווישן די צוויי ביימער־שורות איז כמעט ליידיק. דער קליינער מאָני לויפט אויף זיין ראָווערל ווי אַ טייוול: — הע', מאָני! דו וועסט היינט מאַכן אַ שפּאָר ביסל קילאָמעטערס!...

דער קליינער דרייט־אויס, פאַרביייפליענדיק, דעם קאָפּ: — יאָ, מיין הער! איבערמאָרגן הויבט־אָן די שול! ריכטיק, מאָני, איבערמאָרגן אין דער יעצטיקער צייט וועסטו נישט קאָנען אַרומפליען אויפן ראָווערל. נוץ־אויס דיין צייט.

אויף די ברייטע מאַרמאָר־טרעפּ פון קריינז־געריכט גייען פּיס אַרויף־אַראָפּ, מ'קאָן זאָגן ווי נעכטן־אייערנעכטן. אין פּראָנט, איבערן

וועג. ס׳גייט זיך נישט אָן ...

דער שפּאַציר־וועג צווישן די צווײ ביימער־שורות איז כמעט ליידיק. דער קליינער מאַני לויפט אויף זיין ראָווערל ווי אַ טייוול: — הײַ, מאַני! דו וועסט היינט מאַכן אַ שפּאַר ביסל קילאָמעטערס!...

דער קליינער דרייט־אויס, פאַרבייפליענדיק, דעם קאָפּ: — יאָ, מיין הער! איבערמאָרגן הויבט־אָן די שול!

ריכטיק, מאַני, איבערמאָרגן אין דער יעצטיקער צייט וועסטו נישט קאָנען אַרומפליען אויפן ראָווערל. גוט־אויס דיין צייט.

אויף די ברייטע מאַרמאָר־טרעפּ פון קרייז־געריכט גייען פּיס אַרויף־אַראָפּ, מ׳קאָן זאָגן ווי נעכטן־אייערנעכטן. אין פראָנט, איבערן הויפּט־אַריינגאַנג, שטייט די געטין פון גערעכטיקייט און זי וועגט מיט פאַרבונדענע אויגן די ווייסע ליכט פון טאָג אויף איר וואָגשאָל.

די פאַמיליע שאַצקעס קערט צוריק פון דער באַן־סטאַציע באַלאַדנט מיט שווערע וואַליזקעס אין די הענט. זייערע קינדערלעך, דאָס קליינוואַרג, האַלטן זיך איינער ביים הענטל פון אַנדערן. זיי ציען זיך נאָך זייער טאַטע־מאַמע באלכסון איבער דעם סקווער. פון קיין שום זייט דראָט דיר היינט נישט קיין סכנה פון ראָד־פאַרקער. זייערע אויגן הויבן זיך צום הימישן באַקאַנטן זייגער: ס׳האָט נישט קיין זין צו וואַרטן לעבן דער באַן־סטאַציע. מענטשן וואַרטן דאָרט שוין דעם צווייטן טאָג און קיין סימן פון קיין באַן איז נישט צו זען. מ׳זאָגט אַז די וועגן זענען פאַרלייגט מיט המונים. ווער קאָן דיר היינטן ראַטן? און וואוהין וועסטו דיך שלעפּן מיט פיצלעך קינדער?

מאַני לויפט־אָן ווי אַ ווינט. ער שטעלט אַראָפּ אַ פּיס פון ראָווער ווי אַ ברעקס. ער הויבט־אויף די אויגן צום זייגער און קאָן נישט פאַרשטיין: געוויינלעך, אין דער יעצטיקער צייט, זיצט שוין פּרופֿ׳ דאָקטאָר לואיסאָן אויפן גאַניק: „מאַנקעלע גאָלדנס!“ — רופט זי. און אַ טעוועלע „סושאַרד“ פליט צו אים אין די הענט אַריין.

— פּרופֿ׳ דאָקטאָר! פּרופֿ׳ דאָקטאָר! — רופט דאָס יינגל צום גאַניק, און דער גלאַנץ אין זיינע אויגן טראַכט און וועגט: אפשר נישט געדאַרפט רופן? ווען ער מאַכט נאָך איין רונדע, צוריקקומענדיק, וואָלט ער שוין געפונען פּרופֿ׳ דאָקטאָר לואיסאָן אַ זיצנדיקע אויפן גאַניק. אַ גוטער טאָג היינט אויפן שפּאַציר־וועג. כמעט נישטאָ קיין מענטשן. בלויז פלייצקעס פון צוציקלעך, אַרום די זאַמד־גריבלעך — פּרופֿ׳ דאָקטאָר!.. פּרופֿ׳ דאָקטאָר!...

— מאַנקעלע, גאָלדנס! — אויף דעם ווייס־פאַרפלאָכטענעם האָר־קאָקס פון פּרופֿ׳ דאָקטאָר לואיסאָן זיצט אַ שוואַרצינקער רייזע־הוט — היינט מוזטו מיר מוחל זיין. ווייסט נישט, גאָלדנס, אַז אַ מלחמה קומט פאָר ביי דער גרענעץ? לויף אַהיים, מאַנקעלע. בעסער היינט צו זיצן אין שטוב.

פאַרבייגייער בליקן אַרויף צום גאַניק מיט שטומע, ברוגזע אויגן: מענטשן מאַכן אָן אַ פּאַניק! צי איז עס דען דער ערשטער פּאַטראָל־צוזאַמענשטויס דאָרט אויף דער גרענעץ?

דאָס יינגל כאַפּט זיך אַרויף אויפן ראָווער. דער ווינט בלאָזט אָן דאָס העמדל אויף זיין פלייצע: — „אין שטוב“? אָ, ניין!... איבערמאָרגן הויבט זיך אָן די שול, פּרופֿ׳ דאָקטאָר!

פון באַר־פּאָלסקי קומט אַרויס אַ מיליטער־מאַן אויף וואַקלענדיקע פיס, אַ פלאַש וואָדקע אין זיין אויסגעשטרעקטער האַנט. די זון גלאַנצט אויף דעם העל־לעדערנעם פּאַסעק פון זיין מונדיר. אַ שפּאָגל־נייער פּאַסיק. ער זוכט די ערד אויף וועלכער ער דאַרף שטעלן דעם קומענדיקן טראָט, און כאָרכלט אויפן העכסטן טאָן דעם נייעם מיליטערישן שלאָגער:

אויב מיר וועלן אָנהויבן די מלחמה אינדערפרי —
וועלן מיר עסן מיטאָג אין בערלין — —
אוי, אוי, אוי, מיטאָג אין בערלין...

המשך אויף זייט 7

דער זייגער וואס איבערן קאפ

המשך פון זייט 6

דער אויבער־קעלנער שטייט אין דער אָפענער טיר פון באַר. ער קוקט אים נאָך מיט אַ צעשמייכלטן רונדיקן פּנים. די זון כאַפּט זיך אַרויף אויף די אַטלאַס־גלאַנציקע קלאַפּעס פון זיין שוואַרצן סמאָקינג, זי קלעטערט אויף די איינצלנע אַרויפגעגבאַרשטע האָר וואָס אויף זיין גלאַנציקן קאָפּ, און גליטשט זיך צוריק אַראָפּ ווי פון אַ גלאַטיקער וואַנט. ער איז שטאָלץ. דער מיליטערישער שלאַגער רייצט אין אים העראָישע קאָמפּלוסטיקייט. דאָס לידל טראָגט זיך איבער דער פּאַרק־גאַס, איבערן סקווער. פון אַלע זייטן קוקט מען צום סאָלדאַט. אַלע אויגן זענען צו אים געווענדעט מיט סימפּאַטיע. פאַרבייגייער מאַכן פריי דעם וועג פאַר זיינע וואַקלדיקע טריט. די לופט איז אָנגעפּאָמפּעט מיט שפּאַנונג, האַזאַרד, און זעלבסט־אויפאָפּפערונג.

„— — אוי, אוי, אוי, מיטאָג אין בערלין...“

פון שול־געסל קומט־אָן אַ ייד. ער דריקט דעם טלית־תּפילין זאַק הינטערן אָרעם. הויבט נישט אַרויף די אויגן. ער און זיין באַשעפער. די שטערן־קנייטשן ציען זיך ווי האַרמאָניקאַ־פאַלדן ביז אין זיינע פּיאות און באָרד. פון דער אַקייגנאיבערדיקער גאַס קומט אים אַקייגן איינער אין הויכע שטיוול, לעדער־קורטקע, דער ייד דער פילט די סכנה אין אָפּהילך פון די דערנענטערנדיקע שטיוול־טריט. ער שאַרט זיך אַראָפּ פון טראָטואַר און מיידט־אויס דעם אָנפאַלער.

„די יידן האָבן פאַרקויפט דאָס לאַנד צו היטלערן!“... — שאַלט אַרויס דער באַשטיוולטער צו די פאַרבייגייער ווי אַ מאַסן־רעדנער. דער שיכורער מיליטער־מאַן דערנענטערט זיך צו אים, לייגט אַרויף די האַנט מיט דער פלאַש וואָדקע איבער זיין אַקסל: „ריכטיק! — זאָגט ער — גאָלדענע ווערטער! די יידן גרייטן־צו אַ מלחמה קעגן היטלערן!“... דער מאַסן־רעדנער טוט אַ פיר מיט דער האַנט איבער דער גאַנצער פּאַרק־גאַס: „אָט די אַלע דאַרף מען אויסראָטן, וועט נישט זיין קיין מלחמה!“...

אויפן האַריזאָנט בלויט דער רויך פון פאַבריקס־קוימען פון די „ברידער־גוטשיין“. קאָלירט בעטצייג בייכיקט זיך אויף געעפנטע פענצטער פונוואַנען עס טראָגט זיך פרימאָרגן־ריטם פון שטיבעראויפרוימערײ. פרויען־הענט קלאַפּן אויף פוכיקע קישנס, און די געשרייען פון רעניאַ זיידנער — די 14־יאָריקע שילערין וואָס קריגט זיך מיט איר מוטער פאַר נישט דערלויבן איר פאָרן מיטן שול אויספלוג — שיטן זיך פון אָפענעם פענצטער אין גאַס אַריין.

“ראָז מאַרי אויף דער וועלט...“ — זינגט דאָס היז־מיידל אויף אַ באַלקאָן בשעתן קלאַפּן דעם טעפּיך.

— אַ שיינער פילם? — פרעגט דער חלל פון אָפענעם אַקייגנאיבערדיקן פענצטער.

— אייל דיך צו! איבערמאָרגן דער „ערשטער“ — מען טוישט דאָס פּראָגראַם אין קינאָ.

ריכטיק! איבערמאָרגן דער ערשטער סעפּטעמבער טויזנט־ניין־הונדערט־ניין־און־דרייסיק. אַ נייער פּראָגראַם אין קינאָ.

אויפן גרויסן רונדיקן „פיליפּס“־זייגער שטייען די ווייזער ווי הענט פון אַ פּאַרקער־פּאָליסמאַן בשעת ער פּאַרהאַלט דעם פּאַרקער אַקייגן זיין פּנים און לאָזט אים שטראָמען צו אַ זייט. אַקוראַט: — 9.

אין אונזער שטאָט ציען אַלע אָן די זייגערס לויט דעם עלעקטרישן „פיליפּס“־זייגער. דאָס געדויערט אייגנטלעך אַ רגע. נאָר אַז דיין בליק פאַלט אויף די צוויי שורות ביימער פון דער פּאַרק־גאַס, קאָנסטו אים פון דאָרט נישט לייכט אָפּרייסן. נאָך אַלעמען איז דאָך דאָ געשטאַנען דיין חיג — —

עפּילאָג

ריכטיק! איבערמאָרגן דער ערשטער סעפטעמבער [illegible] אויפן גרויסן רונדיקן „פיליפס״־זייגער שטייען די ווייזער ווי הענט פון אַ פאַרקער־פּאָליסמאַן בשעת ער פאַרהאַלט דעם פאַרקער אַקייגן זיין פּנים און לאָזט אים שטראָמען צו אַ זייט. אַקוראַט: — 9.

אין אונזער שטאָט ציען אַלע אָן די זייגערס לויט דעם עלעקטרישן „פיליפס״־זייגער. דאָס געדויערט אייגנטלעך אַ רגע. נאָר אַז דיין בליק פאַלט אויף די צוויי שורות ביימער פון דער פאַרק־גאַס, קאָנסטו אים פון דאָרט נישט לייכט אָפּרייסן. נאָך אַלעמען איז דאָך דאָ געשטאַנען דיין חיג —

עפּילאָג

ער איז געשטאַנען אין קאַצעט־לבוש אַ צוריקגעקומענער פון יענער וועלט, מענטשן זענען לעבן אים פאַרבייגעגאַנגען. זיי האָבן אויפגעהויבן די אויגן צום „פיליפס״־זייגער, נאָר דערזעענדיק אים — איז דער בליק ביי זיי געבליבן שטעקן אין קעל.

זון אויף דער פאַרק־גאַס אין מעטראָפּאָלי.

די נאַקעטע צווייגן פון די צוויי שורות ביימער זענען באַדעקט מיט פינקלדיקן שניי־שטויב. מענטשן גייען סיי אויף דעם טראָטואַר לינקס, און סיי אויף דעם טראָטואַר רעכטס. דער שניי בויגט זיך אַריבער פון די שילדן און פענצטער־געזימסן, דאָס ווייסקייט גלימערט חי איבערלויפנדיקער שוים און פאַלט נישט אַראָפּ.

ער איז געשטאַנען חי אַן אַראָפּגעפאַלענער פון אַ פרעמדן פּלאַנעט. פאַרבייגייענדיקע פרויען האָבן פאַרשנעלערט זייערע טריט. און אַהיימקומענדיק פאַרשלאָסן די טיר הינטער זיך —

אַ צוריקגעקומענער פון אוישוויץ!

מען האָט געזאָגט אַז מ׳האָט זיי אַלע דאָרט פאַרברענט. אין אָט די שטיבער, דאָ, האָבן זיי דאָך געוווינט. ביי אָט די טישן זענען זיי געזיצן. אין אָט די בעטן זענען זיי געשלאָפן. זייער וועש ליגט נאָך אין די שאַפעס און זייערע מלבושים טראָגן נאָך מיר און אונזערע קינדער; מען האָט געזאָגט אַז מען האָט זיי אַלעמען שוין פאַרברענט. זיי קומען גאָר צוריק!

ער איז געשטאַנען: אַ גאָלער, נאַקעטער קאָפּ־שיידל. אַ סקעלעט אין קאַצעט־לבוש. פונדאַנען פאַלט פריי דיין בליק גלייך צו דער פאַרק־גאַס —

ער האָט געקוקט. ער האָט דאָרט געזען דעם ליקוי־חמה פון זיין וועלט.

זון אויף דער פאַרק־גאַס. די זעלבע זון. דאָ האָט זיך גאָרנישט געענדערט. בלויז: לעצט מאָל, ווען ער איז דאָ געשטאַנען, איז געווען דער סוף פון זומער; יעצט איז דער סוף פון ווינטער.

צייט —

הינטער אים,אויף די שוי־פענצטער פון „פיליפס״, חלשן די פראָסט־בלומען אונטער דעם בליק פון דער זון. די זעלבע זון. און אין דער הויך איבער זיין קאָפּ — דער זעלבער „פיליפס״־זייגער. נאָר זיין צייט האָט זיך פון אים אָפּגעריסן. זיין צייט איז אַרויס פון די גרעניצן, און לויפט אויף דעם ציין־ראָד פון אַן אַנדערער וועלט. יעצט, ווען די צוויי באַזונדערע וועלטן טרעפן זיך צוזאַמען פאַר זיינע אויגן — דערזעט ער פּלוצלינג דעם ליקוי־חמה פון זיין לעבן.

המשך אויף זייט 8

דער זייגער וואָס איבערן קאָפּ

המשך פון זייט 7

די זעלבע פּאַרק־גאַס. מענטשן גייען אויף רעכטס; מענטשן גייען אויף לינקס, און פּלוצלינג אין דער מיט — — עס גייט די „קינדער־אַקציע"... עס גייט די „אַלטן־אַקציע"... פּרוי ד"ר לואיסאָן הויבט אויף די אויגן צום גאַנעק פון איר הויז, און גייט ווייטער — קיין אויסוועג.

צייט —

דאָס יינגל לויפט אויף די אייז־גליטשערס צווישן די צוויי שורות בוימער, ער שניידט מיט זיי אין שניי ווי מיט בלאַנקע מעסער־שאַרפן. ער פּאָמפּעט זיך אָן מיט אימפּעט: רעכטס־לינקס, רעכטס־לינקס, און באַלד — גלייכער, גראַדליניקער פלי. צוויי דינע שניט אין שניי לויפן אים נאָך ווי זילבער־שטרייפן. „מאַני! דו וועסט היינט מאַכן אַ שפּאַר ביסל קילאָמעטערס!..." — האָט ער צו אים געוואָלט אויסשרייען.

אַ געגיי פון מענטשן. אַז זיי דערזען אים, לאָזן זיי אַראָפּ די אויגן, ווי זייער אייגענער געוויסן וואָלט יעצט געשטאַנען אונטער דעם „פיליפּס"־זייגער. זיי פאַרשנעלערן די טריט.

פאַרוואָס טוען זיי אַזוי?

ער איז דאָ גאָרנישט געקומען מאָנען. דאָ איז מער גאָרנישט פאַראַן פאַר אים. ער איז דאָ בלויז אַהערגעקומען אָנקלאַפּן אין אַ געוויסער טיר, אַזוי ווי ער איז דאָס געווען געוווינט צו טון, ער האָט יעצט ווידעראַמאָל געוואָלט הערן ווי טריט דערנענטערן זיך, עפענען פאַר אים די טיר. און דערנאָך, אין דער עפענונג, דאָס געליבטע פּנים פון זיין — —

אויגן־מבולבלדיק־אויפגעשטעלטע, אַ פרעמד פרויען־פּנים. זי האָט די טיר באַלד צוריק פאַרקלאַפּט. פאַרריגלט.

פאַרוואָס טוען זיי אַזוי? ער האָט בלויז געוואָלט אַ לעצט מאָל אָנרירן די קליאַמקע פון אָט דער טיר.

אויף די ברייטע מאַרמאָר־טרעפּ פון קרייז־געריכט גייען פיס אַרויף־אַראָפּ. דאָ האָט זיך גאָרנישט געענדערט. אין פראָנט, איבערן הויפּט־אַריינגאַנג, שטייט די געטין פון גערעכטיקייט און זי וועגט מיט פאַרבונדענע אויגן דאָס ווייסע שווייגעניש פון שניי אויף איר וואָגשאָל.

„מאַני, דו וועסט היינט מאַכן אַ שפּאַר ביסל קילאָמעטערס,,,"

זיין צייט האָט זיך פון אים אָפּגעריסן. זיין צייט איז אַרויס פון די גרענעצן: דאָס איז דאָך געווען סוף־זומער 1939, און יעצט איז סוף־ווינטער 1945. ווען אָט דאָס יינגל איז געבוירן געוואָרן, איז מאַני דאָ מער נישט געווען. איידער מאַני איז אַוועק אין קרעמאַטאָריום האָט ער געקריגן 25 שמיץ אויפן נאַקעטן לייב פון קאַפּאָ וואַצעק.

— — יינגל, יינגל, טו אַ קוק אויף די זייטן פון די אייז־גליטשערס, אפשר איז דאָרט אויסגעקריצט מ. פ. דער נאָמען פון אַ יינגל, מאַני פּרעלעשניק, ער האָט די אייז־גליטשערס געקריגן אַ מתנה פון זיין ברודער צו זיין זעקסטן געבורטס־טאָג. ער איז אויף זיי געלאָפן דאָ, אויף דער פּאַרק־גאַס, צווישן די צוויי שורותביימער.

אַ מיידל אין אַ פּורפּור־מאַנטל. יינג. רייף. אַ זאַפּטיקער קאַרש אין שניי. זי פאַרשווינדט אינעם הויז־אַריינגאַנג. אויבן איז דאָס פענצטער. דאָס זעלבע פענצטער. אָ, ניין! דאָס קאָן נישט זיין רעניאַ זיידנער! רעניאַ איז אַוועק אין „פּופּן־הויז"; דאַניעלאַ האָט זי דאָרט געפונען אַן אַלטע זקנה.

דאָ וועט שוין קיינמאָל מער

האָט ער געקריגן 25 שמ...

— —יינגל, יינגל, טו אַ קוק אויף די זייטן פון די אייז־גליטשערס, אפשר איז דאָרט אויסגעקריצט ב. ע. דער נאָמען פון אַ יינגל, מאַני פרעלעשניק, ער האָט די אייז־גליטשערס געקריגן אַ מתנה פון זיין ברודער צו זיין זעקסטן געבורטס־טאָג. ער איז אויף זיי געלאָפן דאָ, אויף דער פּאַרק־גאַס, צווישן די צוויי שורות ביימער.

אַ מיידל אין אַ פּורפּור־מאַנטל. יינג. רייף. אַ זאַפטיקער קאַרש אין שניי. זי פאַרשווינדט אינעם הויז־אַריינגאַנג. אויבן איז דאָס פענצטער. דאָס זעלבע פענצטער. אָ, ניין! דאָס קאָן נישט זיין רעניאַ זיידנער! רעניאַ איז אַוועק אין „פּופּן־הויז" ; דאַניעלאַ האָט זי דאָרט געפונען אַן אַלטע זקנה.

דאָ וועט שוין קיינמאָל מער נישט דערשיינען דער ייד מיטן טלית־און־תפילין־זאַק הינטערן אָרעם. נישטאָ מער די פרומע שול און נישטאָ מער די מעדעם־ביבליאָטעק ; נישטאָ די האַנדלס־גאַס און נישטאָ מער די יידישע טרעגער מיט שטריק אַרום די לענדן. מיט מאַסיווע פּלייצעס אָנגעלענטע לעבן רוישיקע מויערן.

בלויז לעבן באַר־פּאָלסקי קאָנסטו זען דעם זעלבן אויבער־קעלנער. די זון זיצט נאָך אַלץ אויף די אַטלאַס־קלאַפּעס פון זיין שוואַרצן סמאָקינג —

„אוי, אוי, אוי, מיטאָג אין בערלין..."

זיי וועלן עסן מיטאָג אין בערלין.

דאָס יינגל, פאַרבייגייענדיק, הויבט אויף דערשראָקן־פרעגנדיקע אויגן צום פאָטער : — טאַטינקע, ווער איז אָט ד ע ר ?

— אַ קאַצעטניק. — ענטפערט דער פאָטער.

דער אַרבל פון זיין קאַצעט־לבוש איז אויפגעריסן ביז צום אַקסל. ער קוקט אויף דעם זעקס ציפערדיקן קאַצעט־נומער וואָס אויף זיין אָרעם. די בלוי־ציפערדיקע שטריכן שנירלען זיך פאַר זיינע אויגן. ציען זיך. ציען זיך. אַ בלויער טייך. זיין אָרעם איז דער דנאָ פון טייך. אַלע, אַלע, משפחה, פריינט, שטראָמען דאָרט אינעווייניק אינעם טייך. זיי לעבן דאָרט זייער לעבן.אַלע. אַלע. נאָענטע, ווייטע. עס שפּרייטן זיך דאָרט זיינע טעג, זיינע נעכט. יידישע שטעט, יידישע שטעטלעך. זיין צייט האָט זיך פון אים אָפּגעריסן. מאָדנע : זיין צייט שטראָמט סיי אינעווייניק אין דעם בלויען טייך פון זיין קאַצעט־נומער, און סיי אינדרויסן אויף דער פּאַרק־גאַס.

דער ביין פון זיין אָרעם פאַרבינדט זיי, ווי עס פאַרבינדט אַ בריק צוויי ברעגן.

קאַצעטניק ! — אויסער דעם איז דאָ פון זיי אַלע קיין שום זכר נישט געבליבן. זיי שווימען אינעווייניק אין דעם זעקס־ציפערדיקן נומער פון זיין האַנט.

קאַצעטניק ! — דער נייער ווייזער אויפן זייגער פון זיין צייט.

דער זייגער וואָס הענגט איבער זיין קאָפּ.

אין מעטראָפּאָלי ציען אַלע אָן זייערע זייגערס לויטן עלעקטרישן „פיליפּס"־זייגער.

דאָ האָט זיך גאָרנישט געענדערט.

ניין, ער איז דאָ גאָרנישט געקומען מאָנען. דאָ איז מער גאָרנישט פאַראַן פאַר אים. נאָר אַז דיין בליק פאַלט אויף די צוויי שורות ביימער פון דער פּאַרק־גאַס, קאָנסטו אים פון דאָרט נישט לייכט אָפּרייסן. נאָך־אַלעמען איז דאָך דאָ געשטאַנען דיין וויג — — —